

Handlingsplaner

NPO-handlingsplanen

Den første store handlingsplan var NPO-handlingsplanen i 1985. NPO står for nitrogen (N), fosfor (P) og organisk stof (O).

Vandmiljøplan 1

I 1987 kom Vandmiljøplan 1. Målet var at reducere udledningen af kvælstof (nitrogen) fra spildevand og marker med 50 % og reducere udledningen af fosfor fra spildevand med 80 %. Det førte til udbygning af byernes rensningsanlæg, overdækkede gylletanke og regler for udbringning af gylle. Men målet blev ikke nået i landbrugssektoren – totalt faldt udledningen med under halvdelen af det ønskede.

Vandmiljøplan 2

Det førte til Vandmiljøplan 2 i 1998. I denne plan var der bl.a. restriktioner på udbringning af N-gødning, og der skulle skabes flere våde enge, dvs. sumpede landområder langs vandløbene. En hektar våd eng kan fjerne 300-400 kg N fra nitrat (NO_3^-) ved denitrifikation. Ønsket var 16.000 ha våde enge ved udgangen af 2003, det mål blev ikke nået, men alt i alt faldt N-udvaskningen med knap 50 % i forhold til 1980'erne.

Vandmiljøplan 3

Med de to første vandmiljøplaner var der ikke taget tilstrækkelig hånd om fosforudledningen fra landbruget, udledning af ammoniak til luften og vandløbenes tilstand. I 2004 blev Vandmiljøplan 3 så vedtaget. Et af tiltagene var etablering af 10 m randzoner omkring vandløbene samt søer større end 100 m², hvor nitrat kunne optages af fx pil eller omdannes til frit kvælstof ved denitrifikation. På den måde skulle N-udledningen reduceres med 13 % inden 2015, og overskuddet af P skulle halveres inden 2015.

Planen var i overensstemmelse med EU's Vandramme- og Habitatdirektiv. Vandrammedirektivet blev vedtaget af EU i 2000 og implementeret i den danske lovgivning – i Miljømålsloven – i 2003. Formålet er at opnå god tilstand inden udgangen af 2015, og nødvendige foranstaltninger for at forbedre forringede vandløb skal ske inden udgangen af 2012. God tilstand vil sige at dyr og planter kun er lidt påvirkede i sammenligning med uberørte vandløb. Målet var 50.000 ha randzoner, men de skulle oprettes ad frivillighedens vej, og i 2008 var der kun oprettet 700 ha.

Planen skulle evalueres i 2008 og 2011, men allerede i 2005 erkendte man at den var utilstrækkelig, og i 2008 måtte man konstatere at der ikke var nogen sikker reduktion i N-udledningen, man anså det dog for muligt at opnå den ønskede P-reduktion, da den allerede var reduceret med 23 %.

Grøn vækst

Evalueringen i 2011 blev aldrig gennemført. I stedet vedtog politikerne 'Grøn Vækst' i 2009, 2010 og 2011. I 2011 besluttede man at udarbejde Vandplaner for 23 områder i Danmark, og det skulle ifølge dem være op til kommunerne at vurdere kvaliteten i vandløb og søer og sør-

ge for at de opnår 'God tilstand' inden 2015. 22 % af vandløbene, dvs. omkring 15.000 km vandløb er omfattet af Vandplanerne, af disse er ca. 13.500 km naturlige vandløb. Man har dog benyttet sig af en kattelom som gør det muligt at udskyde opfyldelsen af målene i direktivet i to gange seks år, dvs. indtil 2027. Desuden trådte Randzonenloven i kraft 1. september 2012. Ifølge den skal åbne vandløb samt søer der er større end 100 m² der ligger i landzone, have en dyrknings-, gødnings- og sprøjtefri bræmme på 10 m. I praksis er det vandløb og søer der indtil da havde en 2 meter-bræmme.

I december 2012 blev Vandplanerne der omfattede dyrkning af såkaldte miljøafgrøder på 140.000 ha, midlertidigt udskudt pga. landbrugets klage over for kort høringsfrist, det forventes nu at der tidligst sker noget i 2014.

I 2012 nedsatte regeringen Natur- og Landbrugskommissionen der bl.a. skulle komme med løsningsforslag på landbrugets forureningsproblemer. Kommissionens slutrapport udkom april 2013. Ifølge den bør der være krav om generelle, men fleksible randzoner. Det kan medføre bre-de randzoner hvor det skønnes nødvendigt af hensyn til udledning af N- og P-forbindelser, og måske slet ingen hvor udledningen er minimal. Desuden bør der også være mulighed for at op-købe sårbar landbrugsjord via en naturfond og tage den ud af drift. Da mange randzoner netop ligger i sårbare lavtliggende områder med stor risiko for udvaskning, ville det være en god idé. Sådant en naturfond er dog endnu ikke oprettet. Der er heller ikke kommet fleksible zoner. I juni 2014 vedtog man i stedet at begrænse 10 m zonerne til vandløb med et overfladeareal der er større end 100 m², dvs. at mange afvandingskanaler undtages, og den positive effekt på miljøet må antages at blive mindre.